

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 192/2023-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Miroslavom Sklenárom, Kováčska 40, Košice, proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 13 CoPr 2/2021-567 z 30. septembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu elektronicky 15. januára 2023 a následne doplnenou elektronickým podaním so zaručeným elektronickým podpisom 25. januára 2023 domáhajú vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 13 CoPr 2/2021-567 z 30. septembra 2022 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“). Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie, a zároveň si uplatňujú náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva nasledujúci stav veci:

Sťažovatelia v konaní vedenom na Okresnom súde Žiar nad Hronom (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 6 Cpr 2/2011 namietali neplatnosť skončenia svojich pracovných pomerov (sťažovatelia pracovali ako mestskí policajti pre mesto Žiar nad Hronom). Okresný súd v uvedenom konaní v konečnom dôsledku rozhodol (na pojednávaní 8. marca 2016), že skončenie pracovných pomerov sťažovateľov výpoveďami zo 14. februára 2011 je neplatné. Zároveň okresný súd v uvedenom

konaní na pojednávaní 8. marca 2016 zamietol sťažovateľmi navrhovanú zmenu žalobného návrhu spočívajúcu v jeho rozšírení o zaplatenie náhrady mzdy. Sťažovatelia preto napriek podaniu opravných prostriedkov v tomto pôvodnom konaní z dôvodu právnej istoty a plynutia premlčacích lehôt podali 31. marca 2016 na okresnom súde novú žalobu, ktorou si uplatnili svoje nároky na náhradu mzdy z titulu neplatného skončenia pracovného pomeru. Táto nová žaloba bola zapísaná pod sp. zn. 23 Cpr 1/2016. Okresný súd rozsudkom č. k. 23 Cpr 1/2016-471 z 31. marca 2021 zamietol návrh sťažovateľov na prerušenie konania do rozhodnutia o ich dovolaní v pôvodnom konaní sp. zn. 6 Cpr 2/2011 (I. výrok), zastavil konanie v časti, v ktorej sťažovatelia zobrali svoj žalobný návrh späť (II. výrok). Ďalej okresný súd rozhodol, že žalovaný je povinný zaplatiť sťažovateľovi v 1. rade sumu 8 689,52 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 8 689,52 eur od 12. decembra 2017 do zaplatenia, a to do 3 dní od právoplatnosti rozsudku (III. výrok), a v prevyšujúcej časti žalobu sťažovateľa v 1. rade zamietol (IV. výrok). Zároveň okresný súd rozhodol, že žalovaný je povinný zaplatiť sťažovateľovi v 2. rade sumu 10 108,88 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 10 108,88 eur od 12. decembra 2017 do zaplatenia, a to do 3 dní od právoplatnosti rozsudku (V. výrok), a v prevyšujúcej časti žalobu sťažovateľa v 2. rade zamietol (VI. výrok). Ďalej okresný súd uložil žalovanému povinnosť zaplatiť sťažovateľke v 3. rade sumu 12 077,13 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 12 077,13 eur od 12. decembra 2017 do zaplatenia, a to do 3 dní od právoplatnosti rozsudku (VII. výrok), a v prevyšujúcej časti súd žalobu sťažovateľky v 3. rade zamietol (VIII. výrok). O nároku na náhradu trov konania okresný súd rozhodol tak, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania (IX. výrok). Proti rozsudku okresného súdu, konkrétne proti výrokom I, II, IV, VI, VIII a IX podali sťažovatelia včas odvolanie. Odvolanie proti výrokom III, V, VII a IX predmetného rozsudku okresného súdu podal včas aj žalovaný. Krajský súd napadnutým uznesením odmietol odvolanie proti I. výroku rozsudku okresného súdu a potvrdil II. výrok predmetného rozsudku okresného súdu. Vo zvyšnej časti (III., IV., V., VI., VII., VIII. a IX. výrok) predmetný rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu v tomto rozsahu vrátil na ďalšie konanie.

II.

Argumentácia sťažovateľov

3. Sťažovatelia vo svojej ústavnej sťažnosti opakovane zdôrazňovali, že ich nároky na náhradu mzdy boli v celom rozsahu uplatnené nielen podaním žaloby v konaní sp. zn. 23 Cpr 1/2016, ale aj v pôvodnom konaní vedenom pod sp. zn. 6 Cpr 2/2011. V danom prípade okresný súd, vychádzajúc zo zásady *iura novit curia*, no najmä z ustanovení zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov, mohol (a mal) predpokladať, že sťažovatelia si v rámci svojich žalôb uplatňujú všetky nároky na náhradu mzdy, aby ako celok predstavovala komplexné podanie. Tento svoj právny názor (že v pôvodnom konaní nedošlo k rozšíreniu žaloby, pozn.) opreli aj o nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 271/2011 z 27. septembra 2011. Sťažovatelia namietali, že tento nález nerešpektoval ani krajský súd v napadnutom uznesení, pretože zastával názor, že postup okresného súdu v rámci posúdenia premlčania nároku na náhradu mzdy za obdobie od júna 2011 do februára 2013 bol správny, pričom poukázal iba na rozhodnutia v pôvodnom konaní, ktoré sťažovatelia považovali za nesprávne.

4. Sťažovatelia tvrdili, že krajský súd sa v napadnutom uznesení nevysporiadal s ich tvrdeniami, že ich nárok bol v zmysle podanej žaloby uplatnený až do momentu, pokiaľ žalovaný neumožní sťažovateľom pokračovať v práci, ani sa nevysporiadal s vadami konania, na ktoré poukázali sťažovatelia, že podľa prechodných ustanovení § 470 ods. 4 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) je jediným kauzálné príslušným súdom na rozhodnutie o nárokoch na náhradu mzdy okresný súd, opätovne sa nevysporiadal ani s odklonom od nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 271/2011 z 27. septembra 2011, ani sa nevysporiadal s tvrdením sťažovateľov, že postupom okresného súdu, ktorý nerozhodoval o uplatnených nárokoch, došlo k porušeniu ich práva na spravodlivý proces.

5. Napokon sťažovatelia poukázali aj na skutočnosť, že o podanom odvolaní rozhodoval nesprávne obsadený senát krajského súdu, ktorý bol zložený z Mgr. Kataríny Katkovej, JUDr. Amy Odalošovej a Mgr. Martina Štubniaka. S poukazom na § 49 CSP sťažovatelia tiež zastávali názor, že Mgr. Martin Štubniak mal byť v konaní vylúčený, pretože rozhodoval v pôvodnom konaní vedenom pod sp. zn. 6 Cpr 2/2011 na okresnom súde, ktorý nerozhodol o uplatnenom nároku na náhradu mzdy a svojím procesným postupom dostal žalobcov (sťažovateľov) do možného premlčania nárokov a následné premlčanie potvrdil okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 23 Cpr 1/2016 a následne ho opätovne potvrdil sudca, ktorý vo veci konal už v konaní sp. zn. 6 Cpr 2/2011 a na ktorého nesprávny procesný postup sťažovatelia od počiatku a opakovane poukazovali.

6. Už uvedenými okolnosťami sťažovatelia odôvodnili porušenie svojich práv vyplývajúcich z čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, menovite právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom *denegatio iustitiae* (odmietnutie spravodlivosti).

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením krajského súdu.

8. Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

K zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti:

9. Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že sťažovatelia v časti svojej sťažnostnej argumentácie (bod 3 odôvodnenia tohto uznesenia) nenapádali samotné napadnuté uznesenie krajského súdu, ale postup okresného súdu v pôvodnom konaní (t. j. v konaní sp. zn. 6 Cpr 2/2011). Krajský súd ale v napadnutom uznesení nemohol posudzovať postup okresného súdu v konaní sp. zn. 6 Cpr 2/2011 (ktoré bolo v tom čase už právoplatne skončené v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 12 CoPr/5/2017 z 31. októbra 2017), pretože posudzoval odvolanie sťažovateľov proti

rozhodnutiu okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 23 Cpr 1/2016. Rovnako od nálezu ústavného súdu, na ktorý sťažovatelia poukázali (č. k. III. ÚS 271/2011 z 27. septembra 2011), sa nemal krajský súd v napadnutom uznesení ako odkloniť. Uvedený nález ústavného súdu totiž stanovil, že všeobecný súd nemá dôvod rozhodovať o zmene, resp. rozšírení petitu v prípadoch, keď sa žalobca domáha neplatnosti skončenia pracovného pomeru a následne aj náhrady mzdy. Od tohto nálezu ústavného súdu sa okresný súd mohol odkloniť v pôvodnom konaní (6 Cpr 2/2011), v následnom konaní (23 Cpr 1/2016), v ktorom okresný súd rozhodoval, resp. stále rozhoduje už iba o náhrade mzdy sťažovateľov z neplatne skončeného pracovného pomeru, sa od neho nemal ako odkloniť. Tiež neplatí, že sa od uvedeného nálezu odklonil aj krajský súd, keď poukázal na súdne rozhodnutie v pôvodnom konaní (6 Cpr 2/2011). Odvolací súd totiž nemá právomoc a ani možnosť spochybňovať alebo rušiť právoplatné rozhodnutia súdov, aj keď tieto boli vydané v konaniach súvisiacich s konaním, v ktorom rozhoduje o odvolaní.

10. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09, m. m. IV. ÚS 62/08).

11. Okolnosť, že okresný súd v pôvodnom konaní (6 Cpr 2/2011) nerozhodol okrem neplatného skončenia pracovného pomeru aj o náhrade mzdy sťažovateľov, teda nie je možné vyčítať napadnutému uzneseniu krajského súdu, t. j. rozhodnutiu ktorým rozhodoval o odvolaní v následnom súdnom konaní, ktorého predmetom bol iba nárok sťažovateľov na náhradu mzdy z neplatného skončenia pracovného pomeru. Ústavný súd dospel k záveru, že medzi napadnutým uznesením krajského súdu a obsahom základných práv, ktorých vyslovenia porušenia sa sťažovatelia domáhajú, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľov v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

K neprípustnosti ústavnej sťažnosti:

12. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorými namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, je kvalifikovaná princípom subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd môže konať o namietanom

porušení práv sťažovateľa a vecne sa zaoberať sťažnosťou iba vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred všeobecným súdom.

13. Ústavný súd konštatuje, že v rámci konania o ústavnej sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to v tom zmysle, že musí ísť o rozhodnutia, ktorými sa konanie vo veci samej právoplatne skončilo. Z princípu subsidiarity totiž vyplýva, že ústavnú sťažnosť možno zásadne prerokovať a rozhodnúť o nej až po tom, keď napadnuté konanie bude skončené. Je to tak z toho dôvodu, že sťažnosť musí v zásade smerovať proti poslednému rozhodnutiu o opravnom prostriedku, ktorý mal sťažovateľ k dispozícii, a nemôže ho opomenúť. Z uvedeného vyplýva, že ústavnou kompetenciou ústavného súdu nemôže byť zmena alebo náprava prípadného, či už namietaného, alebo skutočného pochybenia všeobecných súdov v dosiaľ neskončených konaniach, ale je zásadne povolaný posúdiť, či konanie ako celok a jeho výsledok po právoplatnom skončení veci obstoja z komplexného hľadiska v ústavnoprávnej rovine. V zmysle uvedeného v konaní, ktoré v čase predbežného prerokovania sťažnosti stále prebieha, nemožno uvažovať o splnení tejto požiadavky (IV. ÚS 361/2010). Pridržiavajúc sa svojej stabilnej judikatúry, ústavný súd ďalej poukazuje na to, že základné právo na súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie „je výsledkové“, to znamená, musí mu zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08).

14. Ak ústavný súd v rámci svojej doterajšej rozhodovacej činnosti pripustil výnimky z tejto zásady, išlo o prípady, keď ešte pred právoplatným skončením konania vo veci samej bolo v konaní o sťažnosti napadnuté právoplatné rozhodnutie, ktorým sa skončila iba určitá časť konania alebo ktorým sa riešila iba určitá parciálna procesná otázka, alebo prípady zrušujúcich rozhodnutí, ktorými bolo porušené základné právo sťažovateľa ústavne procesného charakteru. Podmienkou na pripustenie takejto výnimky však je, že v konkrétnom prípade musí ísť o rozhodnutie spôsobilé výrazne a nezvratným spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľa, ako aj to, že námietka ich porušenia sa musí vzťahovať výlučne na dané štádium konania a nemohla by už byť uplatnená neskôr, prípadne by sa tento negatívny dôsledok musel zároveň vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe alebo v opravných konaniach (napr. IV. ÚS 233/2011).

15. Z už zhrnutého skutkového stavu vyplýva, že krajský súd napadnutým uznesením nezrušil rozsudok okresného súdu (23 Cpr 1/2016) iba v časti zamietnutia návrhu sťažovateľov na prerušenie konania do rozhodnutia o ich dovolaní v pôvodnom konaní sp. zn. 6 Cpr 2/2011 (pretože proti zamietnutiu návrhu na prerušenie konania odvolanie nie je prípustné, pozn.) a v časti zastavenia konania, v ktorej sťažovatelia zobrali svoj žalobný návrh späť, t. j. v rozsahu, ktorý sťažovatelia nenapadli svojou ústavnou sťažnosťou. Vo zvyšnej časti krajský súd zrušil rozhodnutie okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Ústavný súd dožiadaním v informačnej kancelárii okresného súdu zistil, že sťažovatelia proti napadnutému uzneseniu krajského súdu nepodali dovolanie a konanie na okresnom súde po vrátení veci riadne prebieha. Posledné pojednávanie sa uskutočnilo 15. februára 2023 a bolo odročené na 31. marec 2023. Pretože stále prebieha konanie na prvostupňovom súde, ktorý môže reflektovať vecné námietky sťažovateľov, ústavná sťažnosť sťažovateľov bola podaná predčasne, a to aj v časti, ktorou namietali zloženie senátu krajského súdu, ktorý vydal napadnuté uznesenie. Po opätovnom rozhodnutí okresného súdu

v merite veci majú totiž strany sporu možnosť znovu ho napadnúť riadnym opravným prostriedkom, o ktorom bude rozhodovať krajský súd ako odvolací súd. Navyše v § 390 CSP sa vyslovene ustanovuje, že odvolací súd sám rozhodne vo veci, ak a) rozhodnutie súdu prvej inštancie bolo už raz odvolacím súdom zrušené, vec bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie a b) odvolací súd koná a rozhoduje o odvolaní proti novému rozhodnutiu súdu prvej inštancie. Vo vzťahu k novému potenciálnemu rozhodnutiu odvolacieho súdu ústavný súd odkazuje aj na možnosť podania dovolania, ak rozhodoval nesprávne obsadený súd [§ 420 písm. f) CSP].

16. Právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Ústavná sťažnosť nemá byť podávaná z dôvodu „procesnej opatrnosti či nedotknuteľnosti“ fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ale až vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže reálne domôcť ochrany svojich práv u ostatných orgánov verejnej moci. Postavenie ústavného súdu tak možno obrazne prirovnať k „záchranej brzde“, ktorú je možné použiť až vtedy, ak zlyhajú všetky obvyklé a predvídané prostriedky na zabránenie vzniku hroziacej ujmy, teda zabránenie porušenia ústavných práv. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľov pred inými orgánmi verejnej moci.

17. Vzhľadom na už uvedené preto ústavný súd konštatuje, že ústavná sťažnosť sťažovateľov bola jednak predčasne podaná a zároveň napadnutým uznesením krajského súdu nemohlo dôjsť k takému zásahu do práv sťažovateľov, ktorý by naznačoval, že by to pre nich mohlo znamenať už nezvratiteľne nepriaznivé dôsledky vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivý proces. Ústavný súd sa preto nemohol efektívne zaoberať argumentáciou sťažovateľov smerujúcou proti napadnutému uzneseniu krajského súdu.

18. Ústavný súd teda akceptoval požiadavku subsidiarity plynúcu z čl. 127 ods. 1 ústavy i svoju doterajšiu rozhodovaciu prax, a preto ústavnú sťažnosť vo zvyšnej časti (nad rámec odmietnutia z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti) odmietol pre jej neprípustnosť, t. j. podľa § 132 ods. 2 a § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

19. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľov, ako ich špecifikovali v petite svojej ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. marca 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu